

A decorative border consisting of two parallel blue lines. One line runs vertically down the left side of the page, and another runs horizontally across the middle of the page, intersecting the vertical line.

Gunnar Wennerbergs

De Tre

Juvenalordens text i 1962 års
utgåva av De Tre

Juvenalordens text återges i sin helhet med
tillstånd av Juvenalorden i Uppsala.

”Triorna har jag aldrig hört sjungas i Upsala”, skriver Gunnar Wennerbergs vän, kavaleriofficeren Johan Arsenius i sina memoarer. Det är emellertid inte bara under den period som han avsett – 1800-talets sista kvartssekel – utan också långt fram i våra dagar, som De Tre har varit ett bortglömt verk. Utanför de sjungande uppsalastudenternas krets har det knappast trängt, under det att Gluntarne har kunnat glädja sig åt en mycket stor popularitet. Det är också typiskt att Wennerberg själv består sin sistnämnda skapelse en mycket utförlig, instruktiv inledning, när hans samlade skrifter skall utges på 1880-talet. Triorna däremot får endast någon sidas kommentarer.

Genom dessa Wennerbergs omnämmanden, några andra personers memoaruppgifter och främst Einar Malms forskning har dock något blivit känt om tillkomsten av De Tre. Det bör ihågkommas, att triorna utkom av trycket efter Gluntarne eller 1851, men att de skrivits före dessa.

I slutet av 1820-talet och under 1830-talets förra hälft hade den s.k. Turkiska musiken härjat i Upsala. Den var ett studentkoteri, som idkade diverse sällskapsnöjen, dels av ganska bråkig, borgerskapsplågande karaktär, dels av mer musikaliskt och sångligt högtstående art. Namnsdagsfirningar till ”janitscharmusik” var vanliga. Originella instrument användes härvid, såsom mässingstallrik, gong-gong och grytlock. En av de mera kända medlemmarna i detta väl inte så fast organiserade sällskap var Gustaf Unonius, sedermera präst bland skandinaverna i Amerika och till sist tullförvaltare i Grisslehamn. Turkiska musikens egentliga verksamhet torde upphört 1837, då universitetets rektor förbjöd dylika instrumentalövningar utomhus.

Juvenalerna kan i viss mån sägas vara arvtagare till detta sällskap. En del av de turkiska musikanterna ingick nämligen till en början – förmodligen något före 1840 – i den krets av studenter, som kallade sig Juvenaler, sedan namnförslaget M.U.S., dvs. Munterhet Utan Skoj hade förkastats. Det har beräknats, att 45 personer tillhörde dessa Juvenaler; dock inte alla på en gång. De utgjorde en mera exklusiv krets än turkarna, och deras sammankomster, som hölls på Åkerstens vid Stora torget eller Äpplet vid Fyris torg, var hemlighetsfullare och rituella. Berömda är Juvenalernas söndagssoiréer, vid vilka Wennerberg med utförlighet uppehållit sig i sin inledning till den upplaga av Gluntarne, som utkom år 1882.

En populär, efterhängsen missuppfattning är, att Gunnar Wennerberg skulle ha grundat detta Juvenaliska sällskap, trots att han själv i nyss nämnda glunftöretal berättat om den majdag 1843, då han kallades in på Åkerstens för att där fullgöra sitt inträdesprov. Bland dessa Juvenaliska bröder utfördes gärna vokalmusik i olika former, medan däremot de instrumentala övningarna var mera sällsynta och framför allt stillsammare än hos de turkiska föregångarna. En Juvenalisk kör existerade. Den bestod, när den var som bäst, av sex personer, nämligen stockholmare Oscar Moberg, upplänningarna Carl Berggren, Otto Beronius, Alb. Julius Björk och Daniel Hwasser samt västgöten Gunnar Wennerberg. Men den snabba generationsväxling, som är naturlig i en universitetsstad, gjorde att kören snart reducerades till hälften. De som återstod var Wennerberg, Beronius och Hwasser. Dessa måste ha något lämpligt att sjunga, och Wennerberg skrev därför De Tre för tenor, baryton och bas.

Trio. Beronius, Wennerberg och Hwasser.

Teckning av Johan Arsenius. Gunnar Wennerbergs huvud vållade alltid tecknaren enligt hans egna ord stort bekymmer. Originalförsöket är här dolt under en påklitrad senare version.

Upsala Universitetsbibliotek.

Denna trio, gryn att se,
Är en charm, vid Gud, att höra;
Hjärtat sitter i hvar öra,
Blott de gnola dessa tre.
Men den der infama skälen,
Som skall föreställa bälén,
Det är blott en fantasi
Med helt lite bischoff i. —

Han till höger, han, hvar, min
Säga mer än hundra andras,
Värd att älska, van att klandras
Är bror H--- Skål ditt svin!
Men den der m. m.

Centrum i detta lag,
Han med borstiga peruken
Och med glaset mitt på buken,
Det är ingen ann' än jag.
Men den der m. m.

Och den tredje, utan glas,
(Trösten Er! — det står på brickan
Eller har han det i fickan)
Det är Sveriges bästa bas.
Men den der m. m.

Hvad de sjunga vet jag ej;
Likagott kan det ock vara,
Ty i skönhet lå det swara!
Mot artisten, konterfej.
Men den der m. m.

Denna trio, gryn att se,
Är en charm, vid Gud och höra;
Hjärtat sitter i hvar öra,
Blott de gnola dessa tre.

Men den der infama skälen,
Som skall föreställa bälén,
Det är blott en fantasi
Med helt lite bischoff i.

Han till höger, han, vars min
Säga mer än hundra andras,
Värd att älska, van att klandras
Är bror H--- Skål ditt svin!

Men den der m. m.

Centrum uti detta lag,
Han med borstiga peruken
Och med glaset mitt på buken,
Det är ingen ann' än jag.

Men den der m. m.

Och den tredje, utan glas,
(Trösten Er! — det står på brickan
Eller har han det i fickan)
Det är Sveriges bästa bas.

Men den der m. m.

Hvad de sjunga vet jag ej;
Likagott kan det ock vara,
Ty i skönhet lå det swara,
Mot artisten, konterfej.

Men den der m. m.

/ G. W.

Triorna har tillkommit vid mitten av 1840-talet, i huvudsak före 1847. Wennerberg säger själv, att han har skrivit dem ”inom en kort tid raskt efter varandra”. De var inte hans första juvenaliskt-musikaliska skapelser. Redan natten efter det tidigare nämnda inträdesprovet på Åkerstens källare 1843 hade han skrivit sin första juvenalsång: ”Viva la compagna!” Tillsammans med ”Lahitt-laha!” och ”Juvenal-ed” är den införde i Wennerbergs samlade skrifter.

Själv kallar författaren De Tre ”buffa”, dvs komiska trior. De har inte Gluntarnes starkt lokala anknytning. Det är visserligen hela tiden klart var handlingen utspelas, men texten är ingalunda rik på upsaliensiska krognamn och dylikt. I den första av sångerna *Släpp in oss* äger exempelvis ett studentikost uppträde rum utanför Norbergs schweizeri vid Drottninggatan, men platsen framgår endast av scenanvisningen, inte av själva trion. Härigenom understryks den av Wennerberg påpekade dramatiska karaktären hos sångerna.

Den andra och tredje av triorna, *Pirum* och *Daniel* är utan tvekan de numera oftast sjungna av De Tre. Naturligtvis är det Daniel Hwasser det är fråga om. Men det kan då förefalla egendomligt, att han omnämns på det sätt som sker, eftersom han själv var tenoren i trion. Detta sammanhänger, som Einar Malm visat, med att just denna sång skrivits sedan Hwasser lämnat Upsala och hans plats intagits av en gotlänning, kallad ”Pylon”. Denne hette egentligen Stenberg, hade en god tenor men var, enligt vad det säges, ”med detta undantag skäligen tråkig”. Trion Daniel är nog den mest uttrycksfulla och skickligast sammansatta i samlingen. Den ger en mycket god uppfattning om Hwassers inflytande i vänkretsen och om hans egna vanor: ”Daniel! Vivala! Huller om buller! Daniel! Videvi! Nu blir jag fuller.” ”Blott han nämns blir fyllan stor ...”

Den fjärde sången, *Vive hodie!* ströks när samlade skrifter utgavs.

Såd'na kan de vara utspelas återigen på Norbergs schweizeri, i skymningen en höstafton. Innehållet är egentligen bara en introduktion till den därpå följande *Ett äventyr*. Tenoren A sitter och väntar på de båda andra, som är försenade. Han antar, att ”baronen” försovit sig. (Benämningen förmodligen föranledd av namnet Beronius.) Basen kommer, men sällskapets baryton dröjer. Så anländer han äntligen pustande och berättar om ett mindre överfall, som han råkat ut för. Konkretiseringen och lokalfärgen för här mer än på något annat håll i De Tre tankarna till Gluntarne. ”Landshövdingens hage”, belägen på nuvarande stadsparkens plats, nämns, liksom Bleket, som låg där Akademiska Sjukhuset nu befinner sig. Wennerberg hade själv sin bostad inte långt ifrån dessa trakter, vid Östra Ågatan, nära Islandsfallet, och när han skrev sin första juvenalsång, hörde han i natten från sin lya kornknarrens lockljud på ängarna vid Bleket. Det som nämns om bildningscirkelns individer hänsyftar på den folkbildningsorganisation, som 1845 hade upprättats med början i Stockholm. Orden om ”arbetarklassens stening” är för vår tid föga demokratiska och ganska irriterande. Man får nog inte fatta dem alltför allvarligt utan hellre betrakta dem som ett slags ilsken, övermodig akademisk jargong. Händelsen torde vila på ett visst verklighetsunderlag. Poeten C. W. Böttiger blev i april 1846 träffad av en sten, som en 12-årig gosse kastat på honom just i landshövdingens hage.

Fortsättningen på äventyret skildras i *Buketten*, det enda av verkets avsnitt, där ett stänk svärmeri förekommer. Slutstrofen påminner om de serenader, som Gunnar Wennerberg vid denna tid började uppvakta Hedda Cronstedt med. Ett flertal av dessa är bevarade.

Här skall valsas är den kortaste och obetydligaste trion i cykeln. *Gräl och väl* däremot presenterar på ett lustigt sätt de tre deltagarna. Stickorden haglar, och burleska inslag, påminner om Bellman, saknas inte: ”Sprutar du ut’en, punschen ur truten?” Den sista: *Den är inte bättre den* skildrar en födelsedagsuppvakning. Föremålet är den just 27-årige Beronius, och händelsen kan därigenom tidfästas till 11 juni 1847. Texten präglas av ett vemod över tidens flykt, och partier finns, som påminner om Magisterns flamma och andra gluntar.

Den tid då De Tre verkligen sjöngs blev kort. Gluntarne kom att ställa de dock en tid populära triorna helt i skuggan. Uppmuntrad av den verkligt stora framgång, som gluntar-neupplagan av 1849 mötte, lät dock Wennerberg även publicera triorna på Abr. Hirschs musikförlag 1851. Sedan dess har texten åter utkommit av trycket en gång, i samlade skrifter 1885. Den inbördes ordningen är där en annan. Nr 4 i den ursprungliga upplagan har utmönstrats, och de återstående nio sångerna har uppdelats tre och tre i s. k. ”omgångar”. Vissa uttryck har förmildrats något, dock utan att man därigenom har gjort större våld på innehållet.

De Tre hör varken litterärt eller musikaliskt till 1800-talets större verk. Gluntarne, med vilka triorna oftast har blivit jämförda, står onekligen högre vad beträffar omväxling, åskådlighet och sångbarhet. Dessas genom tiderna stora popularitet har dock medfört, att åtminstone vissa av dem riskerar att bli slitna. Det är då gott att som omväxling ha De Tre att tillgå som charmfulla tidsbilder från en av det svenska studentlivets stora epoker.

Texten publicerades av Juvenalorden 1962.